

KOMUNIKAT SMOKE FREE PARTNERSHIP

DYREKTYWA TYTONIOWA
FAKTY ZAMIAST FIKCJI

NINIEJSZY KOMUNIKAT SMOKE FREE PARTNERSHIP (PARTNERSTWA NA RZECZ ZAKAZU PALENIA):

1. Przedstawia dowody będące podstawą wprowadzenia nowych środków w zmienionej Dyrektywie Tytoniowej (Tobacco Products Directive - TPD).
2. Obala mity przedstawiane przez przemysł tytoniowy.
3. Wyjaśnia dlaczego uważamy, że niektóre fragmenty Dyrektywy Tytoniowej powinny być podane przeglądowi i korekcie.

PALENIE TYTONIU TO NAŁÓG, KTÓRY DOTYKA DZIECI I MŁODYCH DOROSŁYCH -DYREKTYWA TYTONIOWA BĘDZIE CHRONIĆ KOLEJNE POKOLENIE

- Palacze zaczynają palić i uzależniają się w dzieciństwie: 70% palaczy zaczyna palić przed ukończeniem 18 lat, a 94% przed 25. rokiem życia.¹
- Palenie jest jedną z głównych przyczyn przedwczesnych zgonów, której można zapobiec. Co roku zabija 700 000 mieszkańców UE – więcej niż sześć kolejnych co do znaczenia przyczyn razem wziętych (wypadki drogowe, narkotyki, samobójstwa, zabójstwa, AIDS i wypadki w pracy).²
- Ocenia się, że Dyrektywa Tytoniowa spowoduje spadek liczby palaczy w UE o 2,4 miliona, zapewniając dodatkowe 2 234 miejsca pracy i przysporzy gospodarce 4 miliardy euro netto rocznie, a także ograniczy coroczne wydatki na opiekę zdrowotną o 506 milionów euro, ratując przy tym 16,8 milionów osobołat życia.²
- Kraje takie jak Kanada³ i Australia⁴, w których stosuje się, włącznie z

dużymi ostrzeżeniami zdrowotnymi w formie ilustracji, kompleksową strategię ograniczenia użycia tytoniu, odnotowały znaczący spadek palenia wśród młodocianych (liczony rok do roku).

PRZEMYSŁ TYTONIOWY – KONFLIKT INTERESÓW

Od międzynarodowych koncernów z branży tytoniowej wymaga się maksymalizacji zysków akcjonariuszy, tak więc muszą one przeciwstawiać się próbom ograniczenia palenia tytoniu wprowadzanym przez rząd. UE i jej państwa członkowskie widzą, że nie da się pogodzić interesów przemysłu tytoniowego i zdrowia publicznego.⁵ Jako strony WHO FCTC, UE i jej państwa członkowskie mają obowiązek zapewnienia, że interesy gospodarcze i nabyte prawa majątkowe przemysłu tytoniowego nie podważają polityki ograniczenia użycia tytoniu.⁶

W 2000 r. Brytyjsko Amerykański Koncern Tytoniowy BAT twierdził, że obowiązująca obecnie, a negocjowana wówczas Dyrektywa Tytoniowa zniszczy doszczętnie zatrudnienie w branży produkcji wyrobów tytoniowych w Wielkiej Brytanii.⁷ Jednak kiedy w 2005

r. BAT przeniósł produkcję poza obszar UE, co spowodowało utratę 500 miejsc pracy w Wielkiej Brytanii i Irlandii, komunikat prasowy BAT wyjaśniał, że przyczyną tej decyzji była chęć obniżenia kosztów, a nie Dyrektywa Tytoniowa.⁸ Z kolei Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji wskazał, że zwolnienia w branży tytoniowej powodowane są przede wszystkim globalizacją, a NIE przepisami ograniczającymi użycie tytoniu.⁹

Argumenty przemysłu tytoniowego, zgłaszane przeciwko Dyrektywie Tytoniowej (TDP), zazwyczaj nie podlegają niezależnej ani wzajemnej weryfikacji. Większość dowodów przedstawianych na poparcie TDP jest przedstawiana przez naukowców zajmujących się kwestią zdrowia publicznego oraz przez klinicystów. Dowody takie podlegają zarówno niezależnej jak i wzajemnej weryfikacji. Poniżej obalamy tworzony przez przemysł mity. Dla wszystkich dowodów przedstawionych w tym dokumencie podano źródła, a pełne materiały referencyjne można znaleźć w internetowej wersji tej publikacji dostępnej pod adresem www.smokefreepartnership.eu

MITY GŁOSZONE PRZEZ PRZEMYSŁ TYTONIOWY

MIT NR 1

Nie ma dowodów na to, że środki zawarte w proponowanej TPD będą skuteczne

FAKTY

Istnieją obszerne dowody na to, że środki zawarte w TPD są proporcjonalne w odniesieniu do rynku wewnętrznego, a także pomogą zmniejszyć liczbę młodych ludzi rozpoczynających palenie. Sprawią, że więcej dorosłych palaczy rzuci palenie i pomogą byłym palaczom uniknąć powrotu do nałogu. Poniżej przedstawiamy podsumowanie tych dowodów.

Ilustracja wraz z ostrzeżeniem słownym pokrywająca 75% powierzchni opakowania (przód i tył paczki) [3.2; Art. 9]

Systematycznie przeprowadzana analiza dowodów wykazuje, że ostrzeżenia zdrowotne na opakowaniach wyrobów tytoniowych skutecznie zniechęcają młodych ludzi do palenia, a także motywują palaczy do rozważenia rzucenia. Ostrzeżenia w formie ilustracji, pokrywające co najmniej 75% powierzchni opakowania, są znacząco skuteczniejsze od samych ostrzeżeń tekstowych pokrywających do 50% powierzchni opakowania – szczególnie skutecznie oddziałują one na młodych ludzi.¹⁰ W Belgii liczba połączeń z infolinią dla chcących rzucić palenie wzrosła o przeszło dwie trzecie w ciągu roku, od kiedy na wszystkich opakowaniach wprowadzono ostrzeżenia w formie ilustracji zawierające numer tej infolinii.¹¹

Kraje, które wprowadziły duże ostrzeżenia w formie ilustracji uczyniły to w ramach całościowej strategii ograniczania użycia tytoniu, a wpływ zmian w opakowaniu nie jest natychmiastowy, tak więc może być niekiedy trudne udowodnienie związku przyczynowego pomiędzy ostrzeżeniami zdrowotnymi, a spadkiem liczby młodych ludzi zaczynających palenie. Jednakże w Kanadzie dostępne są konkretne dowody wskazujące, że wprowadzenie w 2001 r. ostrzeżeń w formie ilustracji spowodowało wzrost liczby próbujących rzucić palenie i ograniczyło odsetek palaczy.¹² W roku wprowadzenia ostrzeżeń w formie ilustracji odsetek palaczy wśród młodzieży w wieku 15-19 lat spadł z 25% do 22%, tendencja spadkowa odsetka palaczy trwała nadal i w 2011 r. już tylko 12% osób w tej grupie wiekowej było czynnymi palaczami.³

Usunięcie z opakowań informacji o

emisji substancji smolistych, nikotyny i tlenku węgla (TNCO) i zastąpienie ich informacjami w formie opisowej [3.2, Art.12]

Powodem takiej zmiany jest to, iż informacje ilościowe na temat substancji smolistych, nikotyny i tlenku węgla wprowadzają konsumentów w błąd, sprawiając, iż wydaje im się, że niektóre produkty tytoniowe są bezpieczniejsze lub mniej niebezpieczne od innych.^{13,14} Nie jest to prawdą, ponieważ papierosy o niskiej zawartości substancji smolistych zagrażają życiu palacza w takim samym stopniu jak te o wysokiej jej zawartości.^{15,16} Tymczasem we wszystkich państwach członkowskich większość palaczy podaje jako najlepszy wskaźnik szkodliwości danej marki papierosów właśnie poziom TNCO¹⁷ i palacze, zwłaszcza ci rozważający rzucenie, regularnie sprawdzają te dane.¹⁸ Jest to również dowód na to, że informacje o rzuceniu palenia powinny znajdować się na wszystkich paczkach papierosów, ponieważ jasne jest, że palacze chcący rzucić palenie będą szukać na opakowaniu pomocnych treści.

Zakaz sprzedaży papierosów cienkich (typu slim) [3.2, Art.12]

Badania wpływu wyglądu opakowania na młode kobiety, włącznie z wpływem określeń marki jak np. „slim” (ang. szczupły), wraz ze smukłymi opakowaniami i różowym kolorem, wykazały, iż takie opakowania wprowadzają w błąd, a co więcej są znacząco atrakcyjniejsze dla młodych kobiet.^{19,20} W szczególności opakowania takie mogą utrwaląć przekonanie, że palenie pomaga w ograniczeniu apetytu i zapobiega przybieraniu na wadze, a także iż cienkie papierosy są mniej szkodliwe. Problem ten przybiera na znaczeniu i powinien być uwzględniony w Dyrektywie Tytoniowej, zwłaszcza że przewiduje się, iż w okresie 2011-2016 nastąpi wzrost udziału wyraźnie zaadresowanych do kobiet, cienkich papierosów na rynku wyrobów tytoniowych z 4% do 13%.²¹

Wymóg by opakowania zawierały co najmniej 20 papierosów i miały kształt prostopadłościanu [Art. 13]

Zwiększenie średniej ceny opakowania papierosów pomaga w ograniczeniu palenia przez młodocianych, ponieważ są oni szczególnie wrażliwi na cenę i pod wpływem wyższej ceny rezygnują z zakupu.²² Opakowania zawierające mniej niż 19 papierosów są już zakazane w 16 z 27 państw członkowskich.² Ostrzeżenia zdrowotne są zaprojektowane tak, by były najskuteczniejsze na opakowaniach

o kształcie prostopadłościanu i istnieją dowody na to, iż gorzej prezentują się one na innych kształtach, jak np. opakowania do szminki czy perfum.²³

Składniki i emisja – zakaz stosowania charakterystycznych aromatów [3.1, Art.6]

Zabroniona jest produkcja wyrobów tytoniowych o aromatach nadających konkretny smak papierosom (np. czekoladowy, miętowy, waniliowy, wiśniowy, brzoskwiniowy i winogronowy). Aromaty te poprawiają smak i ułatwiają inhalację, szczególnie młodym ludziom, dopiero rozpoczynającym palenie.²⁴

MIT NR 2

Propozycja spowoduje rozwój nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi

FAKTY

Obawy międzynarodowych koncernów tytoniowych, co do nielegalnego handlu, należy oceniać w świetle tego, że niektórzy producenci ułatwiali w przeszłości przemysł swoich wyrobów.^{25,26,27,28} W wyniku procesów w sprawie przemytu papierosów prowadzonych w UE i Kanadzie, od 2004 r. cztery największe firmy tytoniowe zapłaciły miliardy dolarów tytułem grzywn i ugód.^{29,30} Obecnie UE prowadzi śledztwo przeciwko Japan Tobacco International.³¹

Ocena wpływu potwierdza, że przemysł tytoniowy nie przedstawił żadnych przekonujących dowodów na to, iż większe ostrzeżenia zdrowotne, ostrzeżenia w formie ilustracji lub standaryzacja opakowań doprowadzi do nasilenia nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi kosztem legalnej sprzedaży.² Państwa członkowskie, które wprowadziły ostrzeżenia w formie ilustracji nie odnotowały nasilenia nielegalnego handlu. W praktyce w Wielkiej Brytanii od wprowadzenia ostrzeżeń w formie ilustracji w 2008 r. udział czarnego rynku w całkowitej sprzedaży papierosów stale spada – jak dotąd z 14% na 9%.³²

Już teraz podrabianie opakowań wyrobów tytoniowych jest łatwe. Właśnie z tego względu firmy tytoniowe zamieszczały na opakowaniach ukryte oznaczenia pomagające odróżnić oryginalne wyroby od podrabianych. Opakowania zgodne z wymogami nowej dyrektywy nadal będą miały wszystkie ostrzeżenia zdrowotne i inne oznaczenia wymagane obecnie – tak więc ich podrobienie nie stanie się łatwiejsze.³³

Kontrola nielegalnego obrotu to zadanie

dla organów ścigania. W listopadzie 2012 r. przyjęto protokół o nielegalnym handlu (ang. illicit trade protocol, ITP) do WHO FCTC. Gdy będzie on już ratyfikowany, zwiększy zdolność UE do zwalczania nielegalnego handlu. Środki określone w Dyrektywie Tytoniowej będą wymagały od producentów wdrożenia systemów śledzenia ruchu i pochodzenia, a ich celem jest umożliwienie UE spełnienia wymogów ITP.

MIT NR 3

Opinia społeczna jest negatywnie nastawiona do tych propozycji

FAKTY

Obywatele UE są pozytywnie nastawieni do polityki ograniczenia użycia tytoniu: 76% popiera zamieszczanie na opakowaniach ostrzeżeń w formie ilustracji; 73% popiera poprawione zabezpieczenia na opakowaniach; 63% popiera zakaz stosowania aromatów; 57% popiera proste, zestandaryzowane opakowania.¹⁶

MIT NR 4

Propozycja negatywnie wpłynie na miejsca pracy w UE

FAKTY

Ów spadek sprzedaży spowoduje nieznaczne obniżenie zatrudnienia w sektorze wyrobów tytoniowych co będzie kontynuacją długoterminowego trendu. Jednak przemysł tytoniowy nie wymaga dużych zasobów ludzkich. W 2008 r. przemysł tytoniowy zatrudniał 34 000 osób³⁴ czyli 0,015% wszystkich osób zatrudnionych w UE-27. Niższe wydatki na wyroby tytoniowe przełożą się na wzrost wydatków na inne produkty i usługi, w innych sektorach wymagających większych zasobów ludzkich. Sektory te odnotują wzrost zapotrzebowania na ich produkty połączony ze wzrostem zatrudnienia, dodając około 2 234 miejsc pracy na przestrzeni kolejnych pięciu lat³⁵.

MIT NR 5

Propozycja negatywnie wpłynie na sytuację plantatorów

FAKTY

Tytoń produkowany w UE stanowi zaledwie jedną czwartą dostaw dla europejskiego przemysłu tytoniowego.^{36 37} Spadek konsumpcji wyrobów tytoniowych w UE na poziomie 1% spowoduje maksymalny

spadek zbiorów tytoniu w Europie o 0,25%.³⁵ Europejska organizacja handlu UNITAB potwierdza, że zakaz stosowania charakterystycznych aromatów nie będzie miał negatywnego wpływu na europejskich plantatorów.³⁸

MIT NR 6

Wprowadzone środki (np. regulacja składników, śledzenie ruchu i pochodzenia) mogą być zbyt skomplikowane by mogły je wprowadzić Małe i Średnie Przedsiębiorstwa (MŚP)

FAKTY

Za wdrożenie środków przewidzianych w Dyrektywie Tytoniowej odpowiadają producenci wyrobów tytoniowych, tak więc nie wpłyną one na rentowność MŚP. Sprzedaż detaliczna będzie maleć stopniowo, ale nie nastąpi to z dnia na dzień, ponieważ nowe rozwiązania przede wszystkim ograniczą wpadanie w nałóg przez młodzież, nie wpływając na nawyki obecnych palaczy. Rozwiązanie to zapewni sklepom czas na dostosowanie się do nowej sytuacji.

MIT NR 7

Dalsze ograniczenia z zakresu opakowań papierosów naruszają prawa własności intelektualnej, co pociągnie za sobą roszczenia o odszkodowania

FAKTY

Korzystanie ze znaków handlowych związanych z wyrobami tytoniowymi jest już ograniczone przez prawo. Korzystanie ze znaku handlowego jest przywilejem, a nie prawem, co wyjaśnia art. 20 Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS), a także artykuł 8(1) stanowiący, że „Członkowie mogą przyjąć środki niezbędne dla ochrony zdrowia publicznego, pod warunkiem, że środki te będą zgodne z postanowieniami niniejszej Umowy”. W rzeczy samej, międzynarodowe umowy handlowe nie są źródłem prawa do korzystania ze znaków handlowych, a w każdym razie pozwalają rządowi na wprowadzanie środków ochrony zdrowia publicznego.³⁹ Korzystanie ze znaków handlowych jest już ograniczone prawem UE w obecnej Dyrektywie Tytoniowej⁴⁰ jak również w Dyrektywie o Produktach Leczniczych⁴¹, co nie wiąże się ze zobowiązaniem do wypłacenia odszkodowań.

MIT NR 8

Propozycje w większym stopniu wprowadzą ograniczenia w handlu niż je usuną

FAKTY

Ocena wpływu wyjaśnia, że propozycje zawarte w Dyrektywie Tytoniowej zapewnią dostosowanie przez państwa członkowskie ustawodawstwa krajowego do zobowiązań międzynarodowych oraz dowodów naukowych, równocześnie dbając o wysoki poziom ochrony zdrowia wymagany przez prawo UE.²

MIT NR 9

Zestandaryzowane opakowania oraz większe ostrzeżenia zdrowotne spowodują zamieszanie i będą się wiązać z wyższymi kosztami dla małych przedsiębiorstw

FAKTY

Sprzedaż zestandaryzowanych opakowań jest tak samo łatwa jak sprzedaż opakowań z wieloma oznaczeniami marki. Obliczenia branży, zgodnie z którymi każda sprzedaż papierosów w zestandaryzowanych opakowaniach będzie trwać 45 sekund dłużej, oparte są na badaniu opinii zaledwie 6 sprzedawców wyrobów tytoniowych.⁴² Obiektywne badania, które obejmowały pomiar czasu potrzebnego do przeprowadzenia przeszło 5000 transakcji wykazały, że standaryzacja opakowań nie wydłuża czasu potrzebnego na dokonanie transakcji⁴³, potwierdzają to też doświadczenia Australii.⁴⁴

MIT NR 10

Przemysł tytoniowy powinien mieć równe prawo do wpływania na proces kształtowania polityki zdrowia publicznego

FAKTY

Tytoń różni się od wszystkich innych produktów. Jest to jedyny dostępny na rynku produkt konsumencki, który stosowany zgodnie z przeznaczeniem może spowodować śmierć. To właśnie dlatego Polska, wraz ze 170 innymi rządami, podpisała Ramową Konwencję Światowej Organizacji Zdrowia o ograniczeniu użycia tytoniu, która nakłada na rządy prawny obowiązek ścisłego ograniczenia użycia wyrobów tytoniowych oraz ochrony swojej polityki w zakresie ograniczania użycia tytoniu przed interesami gospodarczymi i nabytymi prawami przemysłu tytoniowego.

ZMIANY W DYREKTYWIE TYTONIOWEJ

Smokefree Partnership uważa, że Dyrektywę Tytoniową można poprawić wprowadzając do niej następujące zmiany.

Zestandaryzowane opakowania [(40),(41) Art.24]

Państwa członkowskie mogą wprowadzać zestandaryzowane opakowania, ale jesteśmy przekonani, iż Dyrektywa Tytoniowa powinna nałożyć taki obowiązek na wszystkie państwa. Dostępne są przekonujące dowody na to, że zestandaryzowane opakowania pozbawione oznaczeń marki (kolorów, logo itd.) za wyjątkiem nazwy produktu zapisanej standardową czcionką skutecznie wspierają wpływ ostrzeżeń zdrowotnych i są mniej atrakcyjne, szczególnie dla młodych ludzi. Cytując członka zarządu firmy Philip Morris – „naszym ostatecznym sposobem komunikacji z palaczami są same opakowania. Pod nieobecność innych przekazów marketingowych, nasze opakowanie..... jest jedynym źródłem przekazu informacji o marce.”⁴⁵

Identyfikowalność i zabezpieczenia [Art.14]

Proponowana wersja Dyrektywy Tytoniowej wymaga wprowadzenia ogólnoeuropejskiego systemu śledzenia ruchu i pochodzenia, aż do poszczególnych opakowań w całym łańcuch dostaw (z wyłączeniem sprzedaży detalicznej). Dyrektywa w obecnym kształcie przyznaje Komisji kompetencje do przyjęcia środków technicznych związanych z identyfikacją, kompetencje te są wprowadzone w życie w obecnej

dyrektywie. Nowe środki wzmocnią kompetencje państw członkowskich w zakresie kontroli nielegalnego handlu oraz zapewnią konsumentom możliwość zweryfikowania autentyczności wyrobów tytoniowych. Jednakże proponowana poprawka byłaby znacząco skuteczniejsza gdyby dodano do niej wymóg powiązania oznakowania identyfikującego na opakowaniach z tym na zewnętrznym opakowaniu, jak również niewidocznymi oraz widocznymi zabezpieczeniami. Przechowywanie danych i dostęp do śledzenia ruchu i pochodzenia wyrobów tytoniowych winny być niezależne od firm produkujących papierosy.

Produkty zawierające nikotynę [Art. 18]

Obecna propozycja wymaga, aby produkty, w których stężenie nikotyny przekracza pewien poziom musiały być zatwierdzone w trybie przewidzianym dla leków, a produkty w których stężenie jest poniżej tego poziomu podlegały Dyrektywie Tytoniowej. Stanowczo zalecamy, aby wszystkie produkty, nie będące wyrobami tytoniowymi, a zawierające nikotynę, wymagały zatwierdzenia w trybie przewidzianym dla leków. Jest tak ponieważ:

- Przepisy regulujące obrót lekami zapewnią, że produkty o dobrej jakości pozostaną dostępne dla palaczy, równocześnie zapobiegając ich sprzedaży i promocji wśród

niepalących dzieci i młodzieży. Pozwoli to także na zakazanie aromatów przypominających słodczy jak np. gumy balonowe, czekolady i produktów o smaku waniliowym, które są niezwykle atrakcyjne dla dzieci.

- Trudno określić graniczne stężenie, jakie powinno być zawarte w dyrektywie, ponieważ faktyczne stężenie nikotyny absorbowane przez konsumenta zależy od sposobu, w jaki używa danego produktu, a nie od samej zawartości nikotyny. Proponowana Dyrektywa Tytoniowa w jej obecnym kształcie nie regulowałaby dobrze tej kwestii, ponieważ określenie czy produkt przekracza graniczne stężenie czy też nie, jest trudne i kosztowne, a bardzo podobne produkty mogą podlegać różnym trybom regulacji.

- 30% opakowania produktów podlegających Dyrektywie Tytoniowej będzie zawierać ostrzeżenie o treści: „Ten produkt zawiera nikotynę i może szkodzić zdrowiu”. Ostrzeżenie to wprowadza w błąd i może zniechęcić palaczy do stosowania nikotynowej terapii zastępczej (NTZ). NTZ jest sprzedawana w UE na podstawie licencji wydawanej dla produktów leczniczych, jej celem jest ułatwienie palaczom rzucenia palenia bez niebezpiecznych skutków dla zdrowia. Objęcie wszystkich produktów zawierających nikotynę regulacją zlikwiduje potrzebę użycia takiego ostrzeżenia.

Referencje

- ¹ Special Eurobarometer 385, Attitudes of Europeans towards tobacco 2012: http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/eurobaro_attitudes_towards_tobacco_2012_en.pdf Data dostępu 15 marca 2013 r.
- ² Ocena wpływu załączona do wniosku Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących produkcji, prezentowania i sprzedaży wyrobów tytoniowych. Komisja Europejska - grudzień 2012 r. http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/com_2012_788_ia_en.pdf Data dostępu 10 marca 2013 r.
- ³ Health Canada. Canadian Tobacco Use Monitoring Survey (CTUMS) 2011 r. http://www.hc-sc.gc.ca/hc-ps/tobac-tabac/research-recherche/stat/ctums-esutc_2011-eng.php Data dostępu: 3 marca 2013 r.
- ⁴ White, V. Bariola, E. Australian secondary school students' use of tobacco, alcohol, and over-the counter and illicit substances in 2011. Raport przygotowany dla: Drug Strategy Branch Australian Government Department of Health and Ageing. Grudzień 2012 r. [http://www.nationaldrugstrategy.gov.au/internet/drugstrategy/Publishing.nsf/content/BCBF6B2C638E1202CA257ACD0020E35C/\\$File/National%20Report_FINAL_ASSAD_7.12.pdf](http://www.nationaldrugstrategy.gov.au/internet/drugstrategy/Publishing.nsf/content/BCBF6B2C638E1202CA257ACD0020E35C/$File/National%20Report_FINAL_ASSAD_7.12.pdf) Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ⁵ Art. 5.3 Ramowej Konwencji Światowej Organizacji Zdrowia o ograniczeniu użycia tytoniu. http://www.who.int/fctc/protocol/guidelines/adopted/article_5_3/en/index.html. Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ⁶ Art. 5.3 WHO FCTC http://www.who.int/fctc/text_download/en/index.html. Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ⁷ Mandal i inni, Block, amend, delay: tobacco industry efforts to influence the European Union's Tobacco Products Directive (2001/37/EC). Czerwiec 2012 r. http://www.smokerepartnership.eu/IMG/pdf/EU_TI_TPD_report_May_2012.pdf. Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ⁸ Komunikat prasowy BAT z 13 czerwca 2005 r. UK and Ireland announce factory closure proposals. http://www.bat.com/group/sites/uk__3mfnen.nsf/vwPagesWebLive/DO6P3DSB?opendocument&SKN=1. Data dostępu: 10 marca 2013 r.
- ⁹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie mobilizacji Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji zgodnie z punktem 28 Porozumienia Międzyinstytucjonalnego z dnia 17 2006 r. pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą oraz Komisją w sprawie dyscypliny budżetowej i należytego zarządzania finansami. Marzec 2013 r. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0119:FIN:EN:PDF> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ¹⁰ Health Warning Messages on Tobacco Products: A Review (Hammond 2011, Tobacco Control) <http://www.tobaccolabels.ca/health/resources/2011hwreviewhammond.pdf> Data dostępu 3 marca 2013 r. A Review of the Science Base to Support the Development of Health Warnings for Tobacco Packages. Newport: Sambrook Research International; 2009 r. (Raport sporządzony na potrzeby Komisji Europejskiej) http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/warnings_report_en.pdf Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ¹¹ Foundation against cancer, komunikat prasowy, Bruksela, 3 luty 2012 r. <http://www.cancer.be/sites/default/files/cp-tabacstop-fev2012.pdf>
- ¹² Azagba, S, Sharaf, M. The Effect of Graphic Cigarette Warning Labels on Smoking Behaviour: Evidence from the Canadian Experience. *Nicotine & Tobacco Research*, 2012 r. <http://ntr.oxfordjournals.org/content/early/2012/09/12/ntr.nts194.full> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ¹³ Hammond D, White CM: Improper disclosure: Tobacco packaging and emission labelling regulations, *Public Health*, 2012 r, doi:10.1016/j.puhe.2012.03.012 <http://davidhammond.ca/Old%20Website/Publication%20new/2012%20Constituent%20Labels%20-%20Public%20Health%20%28Hammond%20&%20White%29.pdf> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ¹⁴ Gallopel-Morvan K, Moodie C, Hammond D, Eker F, Beguinot E, Martinet Y: Consumer understanding of cigarette emission labelling. *European Journal of Public Health*, 2010 r., doi: 10.1093/eurpub/ckq087 <http://eurpub.oxfordjournals.org/content/early/2010/07/01/eurpub.ckq087.full> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ¹⁵ Leavell, N. The Low Tar Lie. *Tobacco Control* 1999 r.;8:433–439 <http://tobaccocontrol.bmj.com/content/8/4/433.full> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ¹⁶ Monograph 13: Risks Associated with Smoking Cigarettes with Low Tar Machine-Measured Yields of Tar and Nicotine. National Cancer Institute. US National Institutes of Health. <http://cancercontrol.cancer.gov/brp/tcrb/monographs/13/> Data dostępu: 4 marca 2013 r.
- ¹⁷ Special Eurobarometer 385, Attitudes of Europeans towards tobacco 2012: http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/eurobaro_attitudes_towards_tobacco_2012_en.pdf Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ¹⁸ Environics Research Group: Toxics information on cigarette packaging: results of a survey of smokers. Health Canada, 2003 r. www.tobaccolabels.ca/constitu/canada Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ¹⁹ Hammond D, Daniel S, White CM: The effect of cigarette branding and plain packaging on female youth in the United Kingdom, *Journal of Adolescent Health*, 2012 r. [http://davidhammond.ca/Old%20Website/Publication%20new/2012%20UK%20Youth%20Plain%20Packaging%20-%20JAH%20\(Hammond%20et%20al\).pdf](http://davidhammond.ca/Old%20Website/Publication%20new/2012%20UK%20Youth%20Plain%20Packaging%20-%20JAH%20(Hammond%20et%20al).pdf) Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ²⁰ Impact of female-oriented cigarette packaging in the United States. Hammond D, Doxey J, Daniel S, Bansal-Travers M. *Nicotine & Tobacco Research* 12 kwietnia 2011; doi: 10.1093/ntr/ntro45.
- ²¹ Passport, New product development in cigarettes: innovate or fail – keeping price in power, Euromonitor International, 2012 r.
- ²² Curbing the Epidemic. World Bank. 1999. <http://transition.usaid.gov/policy/ads/200/tobacco.pdf> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ²³ Hammond D, White C, Anderson W, Arnott D, Dockrell M. The perceptions of UK youth of branded and standardised, 'plain' cigarette packaging. *European Journal of Public Health* (pod nadzorem).
- ²⁴ Scientific Committee on Emerging and Newly Identified Health Risks, Addictiveness and Attractiveness of Tobacco Additives SCENIHR, 2010 r. http://ec.europa.eu/health/scientific_committees/emerging/docs/scenihr_o_029.pdf Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ²⁵ House of Commons, Committee of Public Accounts. Twenty-first report: tobacco smuggling, HC143. London, Houses of Parliament, 2003 r. <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200203/cmselect/cmpubacc/398/398.pdf> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ²⁶ Health Select Committee Second Report, 2000. Section IV, Expanding into new markets <http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/cm199900/cmselect/cmhealth/27/2717.htm#a18>

- ²⁷ Beelman MS, Birnbauer B, Campbell D, Marsden W, Schelzig E, Sisti L. Tobacco Companies Linked to Criminal Organizations in Cigarette Smuggling. Washington DC, Center for Public Integrity, 3 marca 2000 r. <http://www.icij.org/node/460/tobacco-companies-linked-criminal-organizations-lucrative-cigarette-smuggling> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ²⁸ LeGresley, E., i inni, "British American Tobacco and the 'insidious impact of illicit trade' in cigarettes across Africa", Tobacco Control, 2008, 17(5): str. 339-34 <http://tobaccocontrol.bmj.com/content/17/5/339.full> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ²⁹ Smuggling, the tobacco industry and plain packs. Raport, który przygotował Luk Joossens dla Cancer Research UK, listopad 2012 r. http://www.cancerresearchuk.org/prod_consump/groups/cr_common/@nre/@pol/documents/generalcontent/smuggling_fullreport.pdf Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ³⁰ Heyward, M, Legal analysis of the agreements between European Union, Member States and multinational tobacco companies, New York, wrzesień 2010 r. <http://www.ftc.org/images/stories/Legal%20analysis%20of%20EU%20agreements%20AND%20EXECUTIVE%20SUMMARY.pdf> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ³¹ Holland J, Jovanovic B, and Dojcinovic S. Big trouble at Big Tobacco, Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP), 2011 r. Washington, 2011 r. http://www.reportingproject.net/troubles_with_big_tobacco/
- ³² Measuring tax gaps 2012. HMRC. <http://www.hmrc.gov.uk/statistics/tax-gaps/mtg-2012.pdf> Data dostępu: 9 marca 2013 r.
- ³³ Smuggling, the tobacco industry and plain packs. Raport, który przygotował Luk Joossens dla Cancer Research UK, listopad 2012 r. http://www.cancerresearchuk.org/prod_consump/groups/cr_common/@nre/@pol/documents/generalcontent/smuggling_fullreport.pdf Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ³⁴ Matrix Insight, Economic analysis of the EU market of tobacco, nicotine and related products, Brussels, 2012 r. (patrz str. 71) http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/tobacco_matrix_report_eu_market_en.pdf Data dostępu: 13 marca 2013 r.
- ³⁵ Matrix Insight, Economic analysis of the EU market of tobacco, nicotine and related products, Brussels, 2012 r. (patrz str. 124 i następne) http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/tobacco_matrix_report_eu_market_en.pdf Data dostępu: 13 marca 2013 r.
- ³⁶ Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Protokół Zebrania Grupy Doradczej ds. Tytoniu z dnia 1 czerwca 2012 r. http://ec.europa.eu/agriculture/consultations/advisory-groups/tobacco/2012-06-01/minutes_en.pdf Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ³⁷ Eurostat 2010, epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Tobacco_processing_statistics_-_NACE_Rev._1.1 Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ³⁸ Oświadczenie złożone przez UNITAB w trakcie konferencji Komitetu Regionów na temat Dyrektywy Tytoniowej. 25 lutego 2013 r.
- ³⁹ Art. 7 Dyrektywy 2001/37/WE zakazuje używania takich określeń jak: „light” i „mild” co pociągnęło zakaz używania niektórych znaków towarowych (np. „Malboro Light”) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0037:EN:HTML> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ⁴⁰ Alemanno A., Bonadio E., Do you mind my smoking? plain packaging of cigarettes under the TRIPS agreement. J. Marshall Rev. Intell. Prop. L. 450 Wiosna 2011 r. <http://jmripl.com/articles/Alemanno3.pdf> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ⁴¹ Art. 62 dyrektywy o produktach leczniczych, z 2001 r. zabrania używania „elementów o charakterze promocyjnym” na opakowaniach, a także reguluje sposób korzystania z logo. Dyrektywa: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:311:0067:0128:en:PDF>. Wytyczne: http://ec.europa.eu/health/files/eudralex/vol-2/c/bluebox_02_2008_en.pdf Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ⁴² Potential impact on retailers from the introduction of plain tobacco packaging. Deloitte Australia, luty 2011 r. https://www.australianretailers.com.au/downloads/pdf/deloitte/2011_01_31_AAR_Plain_Packaging2.pdf Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ⁴³ Carter OBJ, Mill BW, Phan T, i inni Measuring the effect of cigarette plain packaging on transaction times and selection errors in a simulation experiment. Tobacco Control doi:10.1136 Opublikowane on-line 26 września 2011 r. <http://tobaccocontrol.bmj.com/content/early/2011/09/23/tobaccocontrol-2011-050087.abstract> Data dostępu: 15 marca 2013 r.
- ⁴⁴ Carter, O I inni Plain packaging for cigarettes improves retail transaction times. BMJ 2013; 346:f1063. <http://www.bmj.com/content/344/bmj.e525/r/630359> Data dostępu: 25 marca 2013 r.
- ⁴⁵ Hult M . Marketing issues corporate affairs conference 27 maja 1994 —Manila. 27 maja 1994 roku. Philip Morris. Bates Nr 2504015017/5042, <http://legacy.library.ucsf.edu/tid/jga42e00/pdf> Data dostępu: 15 marca 2013 r.

KONTAKT

Smoke Free Partnership c/o European Respiratory Society

49-51 rue de Treves
1000 Brussels, Belgium

Tél : +32 2 238 53 60
Fax : +32 2 238 53 61

E-mail : smokefree.partnership@ersnet.org

www.smokefreepartnership.eu

Florence Berteletti Kemp

Director, Smoke Free Partnership

Tél : +32 2 238 53 63

Fax : +32 2 238 53 61

E-mail : florence.bereteletti@ersnet.org

design by **inextremis.be**

